

Nr 70

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till statens
rättskemiska laboratorium: avlöningar för budgetåret
1956|57; given Stockholms slott den 17 februari 1956.*

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Gunnar Hedlund

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen framlägges förslag om vissa provisoriska personalförstärkningar vid statens rättskemiska laboratorium för att i avbidan på resultatet av en pågående organisationsutredning bemästra den ökade arbetsbördan på laboratoriets samtliga avdelningar. Personalen förstärkes sålunda med ett tjugotal nya befattningshavare för en kostnad av omkring 215 000 kronor. Avlöningsanslaget i dess helhet föreslås uppräknat med 330 000 till 790 000 kronor.

*Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 17
februari 1956.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans- och civildepartementen anför chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Hedlund.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t under elfte huvudtiteln, punkten 17, på min hemställan föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till statens rättskemiska laboratorium: avlöningar för budgetåret 1956/57 beräkna ett förslagsanslag av 774 000 kronor. Jag framhöll därvid, att jag med stöd av Kungl. Maj:ts den 30 juni 1955 givna bemyndigande den 25 augusti 1955 tillkallat tre sakkunniga¹ för att inom inrikesdepartementet biträda med utredning rörande statens rättskemiska laboratoriums organisation m. m. Dessa sakkunniga, vilka antagit benämningen 1955 års utredning rörande statens rättskemiska laboratoriums organisation m. m., hade den 22 december 1955 avlämnat en skrivelse med vissa förslag rörande laboratoriets organisation. Då skrivelsen vid tiden för statsverkspropositionens färdigställande var föremål för remissbehandling, hade jag icke kunnat taga ställning till däri framlagda förslag. Med hänsyn härtill ansåg jag mig böra förorda, att förevarande anslag uppfördes i riksstatsförslaget med allenast ett preliminärt beräknat belopp. Anslaget syntes därvid böra upptagas till 774 000 kronor.

Jag anhåller nu att få upptaga hithörande spörsmål till fortsatt behandling.

I. Föreliggande förslag

1. Förslag av 1955 års utredning rörande statens rättskemiska laboratoriums organisation m. m.

I skrivelse den 19 december 1955 framhåller 1955 års utredning rörande statens rättskemiska laboratoriums organisation m. m., att dess arbete på grund av utredningsuppdragets omfattning icke kan fullgöras på så kort tid, att det blir möjligt att framlägga proposition i ärendet till 1956 års vårriksdag. Utredningens förslag torde icke kunna förväntas förrän tidi-

¹ Lagmannen T. A. Bexelius, professorn H. Theorell och byrådirektören H. Wihlborg.

gast omkring mitten av år 1956. En omorganisation av laboratoriet kan därför träda i kraft tidigast den 1 juli 1957. Då emellertid laboratoriets föreståndare, professorn Erik Wolff, avgår med pension fr. o. m. den 1 april 1956 är ett provisorium nödvändigt.

Laboratoriet har till uppgift att på uppdrag av medicinalstyrelsen eller annan behörig myndighet utföra erforderliga rättskemiska och andra rättsmedicinska undersökningar samt att bedriva annan i samband därmed stående verksamhet med praktiskt och vetenskapligt syfte.

I spetsen för laboratoriet står en föreståndare (rättskemist; placerad i lönegrad Cp 15), vilken är ansvarig för arbetet och ordningen inom laboratoriet. Verksamheten bedrivs f. n. på fyra avdelningar. Under föreståndaren sorterar direkt tre avdelningar — den toxikologisk-kemiska avdelningen, alkoholavdelningen och faderskapsavdelningen — medan den fjärde, benämnd Rh-avdelningen, förestås av en särskild avdelningsföreståndare (i lönegrad Ce 37).

Den huvudsakliga verksamheten utgjordes från början av analyser för påvisande av gifter i likdelar och annat, som tillvaratagits vid rättsmedicinska förrättningar. Under de senaste tjugofem åren har emellertid nya arbetsuppgifter tillkommit. Sålunda upptogs under år 1930 blodgrupps-genetiska utredningar för fastställande av faderskap och under år 1932 undersökningar av blodprov för fastställande av alkoholhalten i blod hos vissa för brott tilltalade personer m. m. Alltsedan 1939 har laboratoriet svarat för framställningen av ABO-testsera för militärt bruk. I och med blodgruppsserologins stora uppsving under 1940-talet och speciellt utvecklingen i fråga om dess kliniska användning uppstod behov av ett centralt specialorgan inom detta område för sjukvårdens behov. För detta ändamål inrättades i slutet av 1944 den s. k. Rh-centralen eller Rh-avdelningen, vilken även omhänderhar tillverkningen av Rh-testsera.

Arbetsbelastningen på de olika avdelningarna har, såsom framgår av följande sammanställning över antalet undersökningsärenden, kraftigt ökat.

År	Toxikol. undersökn.	Faderskaps-ärenden	Alkohol-prov	Rh-prov	Övriga ärenden	Summa
1943	117	886	744	—	62	1 809
1944	142	1 026	845	1 000	54	2 067
1945	282	1 117	1 073	3 850	50	6 372
1946	241	1 182	3 061	7 212	50	11 746
1947	245	1 127	3 282	10 129	37	14 820
1948	254	1 162	3 231	16 769	56	21 472
1949	302	1 247	3 334	19 351	78	24 312
1950	307	1 338	3 818	31 886	87	37 436
1951	362	1 190	5 209	39 386	77	46 224
1952	400	1 242	6 022	47 363	94	55 121
1953	465	1 391	7 085	50 306	70	59 317
1954	448	1 411	8 053	56 943	75	66 930

Enligt gällande instruktion för laboratoriet erfordras för att kunna uppföras på förslag till föreståndare, förutom behörighet att i riket utöva läkarkonsten, grundlig vetenskaplig utbildning samt beprövad erfarenhet i kemi, speciellt rättskemi, ävensom i de delar av serologi och rättsmedicin, som tillhör laboratoriets verksamhetsområde.

Såväl kemin som blodgruppsserologin har under senare år varit föremål för en intensiv utveckling. De nya rön, som under de senaste decennierna gjorts inom organisk kemi, läkemedelskemi och biokemi, har medfört helt nya problemställningar men också mycket vidgade möjligheter för det toxikologisk-kemiska arbetet. Inom läkemedelsområdet tillkommer snart sagt dagligen nya preparat, som vid överdosering ofta är mycket giftiga och stundom föranleder dödsfall. För påvisande av sådana gifter erfordras ofta invecklade och känsliga metoder. I andra fall måste metoder utprövas eller modifieras. Blodgruppsserologin har under de senaste femton åren utvecklats till en särskild vetenskap. Påvisandet av Rh-grupperna år 1940 inledde en rad upptäckter av största vikt för såväl det kliniska som det genetiska arbetet. Även nya blodgruppssystem och nya faktorer inom tidigare kända system har upptäckts. Den snabbt växande blodgruppsserologin har fått stor betydelse icke blott för genetiken och blodtransfusionsverksamheten utan även för lösandet av många andra medicinska problem. Det torde icke dröja länge, förrän blodgruppsserologin blivit en särskild medicinsk specialitet.

Den vetenskapliga utvecklingen inom kemi och blodgruppsserologi har otvivelaktigt medfört, att en vetenskapsman icke längre kan behärska båda dessa ämnen så ingående, att det nu är möjligt att finna en efterträdare åt Wolff. Utredningen har redan på detta stadium av utredningsarbetet kommit till den ståndpunkten, att en omorganisation av laboratoriet måste ske. Denna måste under alla förhållanden innebära, att verksamheten organiseras på två avdelningar, som åtminstone i fackligt hänseende är självständiga i förhållande till varandra. Utredningen har funnit det vetenskapliga sambandet mellan laboratoriets olika arbetsuppgifter kräva, att de nuvarande alkohol- och toxikologisk-kemiska avdelningarna sammanföres till en rättskemisk avdelning samt faderskaps- och Rh-avdelningarna till en blodgruppsserologisk avdelning. På detta sätt kan kompetenskraven på avdelningsföreståndarna ges en numera ofrånkomlig avgränsning.

Den nu förordade delningen bör i avvaktan på att utredningen fullföljes genomföras provisoriskt redan fr. o. m. Wolffs avgång. Provisoriet kan utformas på sådant sätt, att det icke innebär ett föregripande av utredningens resultat i övrigt.

Även efter en uppdelning är det svårt att finna kvalificerade vetenskapsmän, som skulle kunna förestå den rättskemiska avdelningen. Såvitt utredningen har sig bekant finns f. n. endast en, som har erforderliga kvalifikationer, nämligen danske läkaren, docenten vid Karolinska institutet Roger

Bonnichsen. Ehuru Bonnichsen tjänstgjort vid laboratoriet under drygt ett och ett halv år, har det hittills icke varit möjligt att fastare knyta honom dit. Enligt vad utredningen erfarit är Bonnichsen villig att åtaga sig ledningen av den rättskemiska avdelning under förutsättning, att ett tillfredsställande provisorium kan anordnas.

Utredningen föreslår såsom en ur praktiska synpunkter lämplig lösning, att Bonnichsen förordnas att såsom extra avdelningsföreståndare i lönegrad Cg 37 uppehålla föreståndarbefattningen såvitt avser den rättskemiska avdelningen samt att docenten Birger Broman, som nu är avdelningsföreståndare för Rh-avdelningen, förordnas att uppehålla föreståndarbefattningen beträffande den blodgruppsserologiska avdelningen. De på laboratoriets föreståndare enligt gällande instruktion ankommande göromålen bör i enlighet härmed uppdelas mellan Bonnichsen och Broman mot särskilt arvode. Viss dispens från gällande instruktion torde erfordras.

Uppdelningen av de administrativa göromålen kan möjligen vara för- enad med vissa svårigheter i vad avser personal, som ej placerats på någon särskild avdelning, och de kamerala frågorna. I praktiken torde personalfrågorna icke bereda något besvär. De kamerala frågorna torde kunna lösas så att anslagen delas upp mellan avdelningsföreståndarna. En sådan uppdelning förekommer redan nu vid statens farmaceutiska laboratorium.

2. Medicinalstyrelsens anslagsäskanden

Yrkande

I skrivelse den 31 augusti 1955 hemställer medicinalstyrelsen, att anslaget till statens rättskemiska laboratorium: avlöningar för budgetåret 1956/57 uppräknas med 339 000 kronor till 799 000 kronor.

1. Personalförstärkningar

	Ökning
a) <i>Toxikologisk-kemiska avdelningen</i>	
1 laborator Ce 31	23 748
1 försöksassistent (halvtid) Cg 20 i st. f. arvode om 5 004 kronor	1 704
1 förste laboratoriebiträde Ce 15.....	10 968
1 laboratoriebiträde Cg 11.....	9 516
1 kontorsbiträde Cf 4—Ce 8.....	8 304
b) <i>Alkoholavdelningen</i>	
1 försöksassistent Cg 20.....	13 416
1 förste laboratoriebiträde Ce 15.....	10 968
1 kanslibitråde Ce 11	9 516
2 kanslibitraden Cg 11	19 032
5 laboratoriebitraden Cg 11	47 580
c) <i>Rh-avdelningen</i>	
1 instruktionslaboratris Ce 18	12 252
1 förste laboratoriebiträde Ce 15.....	10 968
1 kanslibitråde Ce 11	9 516
1 laboratoriebiträde Cg 11.....	9 516

d) <i>Faderskapsavdelningen</i>	
1 förste laboratoriebiträde Ce 15	10 968
1 förste laboratoriebiträde Cg 15	10 968
1 laboratoriebiträde Ce 11 i st. f. halvtidsanställd assistent med arvode 6 264 kronor	3 252
e) <i>Gemensam personal</i>	
1 kanslibitråde Ce 11	9 516
1 biträde Cg 5	7 020
1 diskerska Cg 5	7 020
1 statistiker, arvode	5 004
2. Vikariatsersättningar	26 200
3. Omräkning	
Löneklassuppflyttningar	4 815
Höjda arvoden till assistenter	2 004
Rörligt tillägg	55 200
Avrundning	29
	339 000

Motiv

Genom beslut den 30 juni 1955 har Kungl. Maj:t bemyndigat chefen för inrikesdepartementet att tillkalla sakkunniga för att inom departementet biträda med utredning om rättskemiska laboratoriets framtida organisation. Med hänsyn härtill föreslås endast sådana personalförstärkningar, som med nuvarande organisation erfordras för arbetets behöriga bedrivande.

1 a) Antalet likdelsärenden, i vilka undersökningar icke ens kunnat påbörjas, uppgick i början av år 1955 till ett 40-tal. Sedan dess har situationen blivit ännu mera katastrofal, i det att antalet dylika fall f. n. ökat till icke mindre än omkring 70, av vilka en del är mer än fyra månader gamla. Så länge icke personalförstärkning beviljas, kan balansen endast fortsätta att växa och även om förstärkning erhålles, måste det dröja mycket länge innan den kan arbetas bort, då undersökningarna i fråga är mycket tidsödande.

Förste laboratoriebiträdet och kontorsbiträdet begärdes av medicinalstyrelsen redan våren 1955 i särskild framställning om personalförstärkning för innevarande budgetår. För budgetåret 1956/57 erfordras härutöver ofrånkomligen en förstärkning icke blott med biträdespersonal utan även och framförallt med en verkligt kvalificerad befattningshavare. Denne erfordras för att utarbeta resp. pröva nya metoder för påvisande av en rad nya läkemedel och gifter i organdelar samt för att förbättra metodiken för påvisande eller kvantitativ bestämning av förut kända giftiga ämnen.

1 b) Efter framställning från medicinalstyrelsen har Kungl. Maj:t genom beslut den 30 juni 1955 medgivit, att vid laboratoriets alkoholavdelning finge fr. o. m. den 1 juli 1955 tills vidare t. o. m. den 15 november 1955 vara anställd viss extra personal, nämligen en försöksassistent i lönegrad Cg 20, ett förste laboratoriebiträde i lönegrad Cg 15, tre kanslibitraden i

lönegrad Cg 11 och fem laboratoriebiträden i lönegrad Cg 11. Det är för tidigt att redan nu bedöma, om härutöver viss personalförstärkning kan bli nödvändig under budgetåret 1956/57. Tills vidare torde man därför böra avvakta, hur arbetet vid den utvidgade avdelningen gestaltar sig. Om den starka ökningen av motorfordonstrafiken fortsätter och om motbokens avskaffande medför en bestående ökning av alkoholmissbruket, vilket är att befara, torde dock en ytterligare personalökning erfordras. I så fall torde Kungl. Maj:ts tillstånd böra inhämtas för anställande av extra personal. För budgetåret 1956/57 beräknas därför medel för fortsatt anställning av förenämnda, den 30 juni 1955 medgivna befattningshavare. Förste laboratoriebiträdet liksom åtminstone ett kanslibitråde bör dock beredas extra ordinarie anställning.

1 c) Allt flera sjukhus i landet har numera upptagit den s. k. enkla Rh-testningen med av Rh-avdelningen tillhandahållet serum. Härigenom kommer allt större del av de vid avdelningen utförda undersökningarna att bli av mera komplicerad och arbetskrävande natur. Denna utveckling kan beräknas under de närmaste åren fortsätta i snabb takt och motiverar en ökning av avdelningens personal.

Härtill kommer, att civilförsvarsstyrelsen numera fastställt identitetsbricka för allmänheten och föreskrivit, att plats å densamma skall reserveras för prägling av blodgrupp inklusive Rh-grupp. Tillhandahållandet av sådana identifieringsbrickor måste komma att öka efterfrågan på blodgruppering. Denna förutsättes komma att utföras vid ett stort antal blodgivarcentraler och lasarett, men Rh-avdelningen kommer i sin egenskap av basorganisation för den kliniska blodgruppsserologin att få en avsevärt ökad belastning genom den nödvändiga kontrollen av Rh-negativa prov och av tveksamma fall samt genom ökad utsändning av testserum.

Vidare disponerar försvarets sjukvårdsstyrelse medel för en omfattande gruppering av kvinnlig personal, vilken kommer att medföra en motsvarande ökning av Rh-avdelningens arbetsbelastning.

Med hänsyn till vad sålunda anförts erfordras för budgetåret 1956/57 — utöver de tre befattningar, som begärts av medicinalstyrelsen i förenämnda framställning om personalförstärkning för innevarande budgetår (en instruktionslaboratris i Cg 18—20, ett förste laboratoriebiträde i Cg 15 och ett kanslibitråde i Cg 11) — minst ett laboratoriebiträde i Cg 11. Även om denna personalförstärkning beviljas torde man böra räkna med att viss ytterligare arbetskraft kan komma att erfordras. Kungl. Maj:t bör därför även under nästa budgetår kunna medgiva anslagsöverskridande i sådant syfte.

De krav, som ställes på instruktionslaboratrisen, är så höga, att tjänsten bör placeras i 20 lönegraden, om innehavaren förut har minst sex års väl vitsordad tjänstgöring vid blodgruppsserologiskt speciallaboratorium och eljest i lägst 18 lönegraden. För att kunna erhålla väl kvalificerad personal

bör instruktionslaboratorisen, förste laboratoriebiträdet och kanslibiträdet erhålla extra ordinarie anställning.

1 d) På faderskapsavdelningen erfordras ett förste laboratoriebiträde i lönegrad Ce 15, varjämte en halvtidsanställd extra assistent (arvodist) bör ersättas med ett heltidsanställt laboratoriebiträde i 11 lönegraden. Förste laboratoriebiträdet begärdes av medicinalstyrelsen redan i förenämnda framställning om personalförstärkning för innevarande budgetår.

Vidare bör en för serumframställning åt försvaret anställd assistent fr. o. m. budgetåret 1956/57 överföras till rättskemiska laboratoriets stat. För att vinna önskvärd kontinuitet bör tjänsten upptagas såsom förste laboratoriebiträde i lönegrad Cg 15.

1 e) För laboratoriet i dess helhet erfordras ett kanslibitråde, som bl. a. skall tjänstgöra som föreståndarens sekreterare, ett biträde och en diskerska. Kanslibiträdestjänsten erfordras för att underlätta föreståndarens administrativa göromål. På statens farmaceutiska laboratorium finnes för motsvarande göromål en kontoristtjänst. Ett vaktmästarbiträde och en diskerska arbetar f. n. vid laboratoriet mot timersättning, biträdet med fyra timmars daglig tjänstgöring och diskerskan under cirka 40 veckotimmar. Ökningen av laboratoriets arbete nödvändiggör dessas anställande på heltid.

Behov av en statistiker föreligger i första hand för sannolikhetsberäkningar beträffande faderskap men även för bedömning av åtskilliga frågor i samband med alkoholblodproven. Vederbörande bör därför förena genetik och statistisk sakkunskap.

Samtliga nu äskade befattningar begärdes redan i medicinalstyrelsens förenämnda framställning om personalförstärkning för innevarande budgetår.

II. Yttranden

Över skrivelsen från 1955 års utredning rörande statens rättskemiska laboratoriums organisation m. m. har yttranden avgivits av medicinalstyrelsen, statskontoret och statens lönenämnd.

Medicinalstyrelsen finner i likhet med utredningen, att laboratoriet redan vid professor Wolfs avgång den 1 april 1956 måste i fackligt hänseende delas, så att alkohol- och toxikologisk-kemiska avdelningarna sammanföres till en rättskemisk avdelning samt faderskaps- och Rh-avdelningarna till en blodgruppsserologisk avdelning under ledning av var sin avdelningsföreståndare.

Den av utredningen föreslagna lösningen, att en extra avdelningsföreståndare i lönegrad Cg 37 förordnas att uppehålla föreståndarbefattningen, såvitt avser den rättskemiska avdelningen, samt att avdelningsförestån-

daren för den nuvarande Rh-avdelningen förordnas att uppehålla föreståndarbefattningen beträffande den blodgruppsserologiska avdelningen, synes styrelsen synnerligen lämplig. I själva verket torde någon annan lösning icke vara praktiskt genomförbar med tanke på svårigheten att finna tillräckligt kvalificerade sökande. De på laboratoriets föreståndare ankommande administrativa göromålen bör uppdelas mellan avdelningsföreståndarna, som sålunda kommer att bli sinsemellan fullt självständiga. För de administrativa uppgifterna synes vardera avdelningsföreståndaren böra erhålla ett arvode av 600 kronor.

En sådan uppdelning förutsätter, att de för laboratoriet beviljade anslagen internt uppdelas mellan avdelningarna. Vardera avdelningsföreståndaren får då ansvara för att hans del av anslagen ej överskrides. Styrelsens kameralbyrå har möjlighet att kontinuerligt följa laboratoriets ekonomiska ställning och därigenom övervaka, att respektive avdelnings medelsförbrukning sker inom ramen för beviljade medel. Ehuru en så genomförd delning av föreståndartjänsten är förenad med vissa svårigheter, är styrelsen övertygad om att den i praktiken icke kommer att visa sig medföra alltför stora olägenheter.

Ett provisorium efter nu angivna riktlinjer förutsätter vissa undantag från laboratoriets instruktion. Vad i 3, 4 och 5 §§, 6 § 2 samt 7, 9 och 18 §§ instruktionen föreskrives beträffande föreståndaren bör i tillämpliga delar gälla avdelningsföreståndarna.

Såsom extra avdelningsföreståndare för den rättskemiska avdelningen bör förordnas danske läkaren, docenten vid karolinska institutet Roger Bonnichsen, som tidigare under sammanlagt drygt ett och ett halvt år tjänstgjort å laboratoriefattningen vid laboratoriet. Bonnichsen är en framstående kemist och måste anses kompetent att uppehålla en befattning som extra avdelningsföreståndare.

Statskontoret har icke något att erinra mot att laboratoriet i avvaktan på resultaten av pågående organisationsutredning fr. o. m. den 1 april 1956 i fackligt hänseende uppdelas i en rättskemisk och en blodgruppsserologisk avdelning under ledning av föreståndare i lönegrad Cg 37 resp. Ce 37.

Ämbetsverket anser sig däremot icke kunna biträda medicinalstyrelsens förslag, att de på laboratoriets föreståndare ankommande administrativa göromålen fördelas på båda avdelningsföreståndarna och att dessa göres sinsemellan fullt självständiga. En av avdelningsföreståndarna bör enligt statskontorets mening förordnas att mot särskilt arvode, förslagsvis 1 200 kronor, provisoriskt tjänstgöra såsom föreståndare för laboratoriet i dess helhet (jfr statens farmaceutiska laboratorium). Det synes härvid naturligt, att avdelningsföreståndaren i lönegrad Ce 37 erhåller detta förordnande.

Statens lönenämnd har ej något att erinra mot att Bonnichsen förordnas såsom extra avdelningsföreståndare i lönegrad Cg 37. Däremot hyser nämnden principiella betänkligheter mot förslaget om särskild ersättning

för vissa administrativa uppgifter till båda avdelningsföreståndarna. Endast om en av avdelningsföreståndarna förordnas såsom föreståndare, synes särskilt arvode vara motiverat för denne.

Över medicinalstyrelsens anslagsäskanden har yttranden avgivits av statskontoret och 1955 års utredning rörande statens rättskemiska laboratoriums organisation m. m.

Statskontoret framhåller, att intill dess resultatet av pågående utredning rörande laboratoriets organisation m. m. föreligger, någon förändring av den nuvarande fasta personaluppsättningen vid laboratoriet ej bör ifrågakomma. Nu framförda yrkanden om inrättande i olika avseenden av pensionsberättigande tjänster bör alltså ej föranleda någon framställning till riksdagen. Den under de senaste åren inträdda ökningen av antalet vid laboratoriets olika avdelningar inkommande ärenden beräknas fortsätta under budgetåret 1956/57. I vilken utsträckning och på vilka avdelningar en dylik ökning påkallar förstärkning av arbetskrafterna undandrager sig statskontorets bedömande. Ämbetsverket utgår emellertid från att Kungl. Maj:t liksom under innevarande budgetår kommer att tilläggas befogenhet att, för undvikande av alltför stor arbetsbalans, provisoriskt tillgodose uppkommande personalbehov.

1955 års utredning rörande statens rättskemiska laboratoriums organisation m. m. upplyser, att utredningsarbetet ännu ej fortskridit så långt, att utredningen kunnat bilda sig en närmare uppfattning om laboratoriets medelsbehov för skilda ändamål. Anslagsäskandena synes emellertid rimliga. Vad särskilt angår den toxikologisk-kemiska avdelningen synes den nuvarande personalen helt otillräcklig. Det kan ej råda någon tvekan om att behov föreligger av ytterligare en vetenskapligt kvalificerad kraft. I avvaktan på utredningens resultat bör emellertid i stället för den föreslagna laboratoristjänsten i lönegrad 31 inrättas en tjänst såsom förste kemist i lönegrad 29.

Samtliga nya tjänster bör i nuvarande läge inrättas som extra med undantag för tjänsten som förste laboratoriebiträde på toxikologisk-kemiska avdelningen, beträffande vilken tjänst det är uppenbart, att ett varaktigt behov föreligger.

III. Departementschefen

Med stöd av Kungl. Maj:ts den 30 juni 1955 lämnade bemyndigande har jag genom beslut den 25 augusti 1955 tillkallat tre sakkunniga för att inom departementet biträda med viss av medicinalstyrelsen och statens sakrevi-

sion föreslagen utredning rörande statens rättskemiska laboratoriums organisation m. m. Dessa sakkunniga — 1955 års utredning rörande statens rättskemiska laboratoriums organisation m. m. — har i sin förut redovisade skrivelse meddelat, att utredningsarbetet på grund av uppdragets omfattning icke kan fullgöras inom sådan tid, att förslag i ämnet kan underställas innevarande års riksdag. Såsom utredningen framhållit kommer emellertid laboratoriets föreståndare att den 1 april 1956 avgå med pension. Enligt vad utredningen och medicinalstyrelsen uppgivit har den vetenskapliga utvecklingen inom laboratoriets verksamhetsområde medfört, att en vetenskapsman icke längre kan i tillräcklig omfattning behärska både den kemiska och den blodgruppsserologiska delen av verksamheten. Det skulle med hänsyn härtill icke f. n. vara möjligt att finna en efterträdare med erforderlig kompetens på båda dessa områden. Föreståndartjänsten borde därför tills vidare hållas vakant.

Med anledning av vad utredningen anfört synes det ofrånkomligt att i avbidan på en slutlig lösning föranstalta om en provisorisk omorganisation av laboratoriet. Givetvis innebär detta icke något ställningstagande till frågan om den på längre sikt lämpligaste organisationen. Med hänsyn till den förut nämnda tidpunkten för föreståndarens avgång har Kungl. Maj:t därför på min hemställan genom beslut förut denna dag föreskrivit bl. a. att laboratoriet fr. o. m. den 1 april 1956 tills vidare t. o. m. den 30 juni 1957 skall provisoriskt uppdelas på två avdelningar, en rättskemisk och en blodgruppsserologisk avdelning, under ledning av var sin avdelningsföreståndare. Den rättskemiska avdelningen skall bestå av den nuvarande s. k. toxikologisk-kemiska avdelningen och alkoholavdelningen medan till blodgruppsserologiska avdelningen skall sammanföras de nuvarande Rh- och faderskapsavdelningarna. Så länge tjänsten såsom föreståndare för laboratoriet är vakant, skall enligt nämnda beslut vara inrättad en tjänst såsom avdelningsföreståndare i lönegrad Cg 37, vars innehavare skall förestå den nya rättskemiska avdelningen. Den blodgruppsserologiska avdelningen skall förestås av den nuvarande avdelningsföreståndaren i lönegrad Ce 37 på Rh-avdelningen. De administrativa och kamerala göromål, som förut ankommit på laboratoriets föreståndare men som icke lämpligen bör fördelas mellan de nya avdelningsföreståndarna, skall åligga medicinalstyrelsen, som redan enligt gällande instruktion har att leda och övervaka laboratoriets verksamhet. Någon kostnadsökning för genomförande av nu nämnda provisoriska åtgärder torde icke komma att uppstå vare sig för innevarande eller nästa budgetår. Ett belopp motsvarande grundlönen i lönegrad 37, i runt tal 23 000 kronor, synes dock tillfälligt böra överföras från ordinarieposten till icke-ordinarieposten i avlöningsstaten för budgetåret 1956/57.

Vad härefter angår medicinalstyrelsens anslagsäskanden för nästa budgetår vill jag erinra om den redogörelse för arbetsbelastningen på laboratoriets olika avdelningar, som lämnats i utredningens förut redovisade skrivelse.

Av denna redogörelse framgår, att antalet ärenden på laboratoriets samtliga avdelningar visat en betydande ökning. Under de båda senaste åren — 1953 och 1954 — ökade sålunda antalet toxikologiska undersökningar, alkoholblodprov, faderskapsärenden och Rh-prov med resp. 12, 33,7, 13,6 och 20,2 procent.

Denna ökning har, enligt vad jag under hand inhämtat, fortsatt även under år 1955 såvitt angår de toxikologiska undersökningarna och alkoholblodproven, vilkas antal då ökade med omkring 14,5 resp. 22 procent. De förstnämnda undersökningarna är förhållandevis tidskrävande — i genomsnitt en å två veckor per prov — vartill kommer risken, att vissa giftiga ämnen kan förstöras vid alltför långa väntetider. Vidare har den intensiva utvecklingen inom kemin medfört, att varje undersökningsärende blivit mera tidsödande och av större svårighetsgrad. Beträffande alkoholavdelningen tillkommer den omständigheten att analysarbetet beträffande alkoholblodproven sedan sommaren 1955 utföres efter två olika metoder, dels Widmarkmetoden, som förut ensam använts, dels den s. k. ADH-metoden. Det nya systemet har införts efter förslag av en särskilt tillkallad utredningsman för att öka säkerheten i analysarbetet. Beträffande Rh-avdelningen har en ökning från 1954 till 1955 med omkring 85 procent av vid laboratoriet tillverkade och till sjukhusen utsända Rh-testsera möjliggjort en omfattande decentralisering av s. k. enkla Rh-testningar till ett sextiotal sjukhus. Antalet Rh-prov vid laboratoriet minskade visserligen därigenom något, en minskning, som dock redan i januari 1956 upphört, då antalet prov åter ökat. Å andra sidan har genom decentraliseringen de prov, som kräver specialundersökningar ökat. Arbetsvolymen har därför även under år 1955 stegrats avsevärt. Ifråga om faderskapsavdelningen har införandet av undersökningar med nya blodgruppssystem, utökade kontrollmetoder och beräkningar av faderskapssannolikheten nödvändiggjort ökade arbetsinsatser.

Denna utveckling av laboratoriets verksamhet har medfört, att hittills medgiven personalförstärkning visat sig otillräcklig. Kungl. Maj:t har därför, sedan icke-ordinarieposten i avlöningsstaten för budgetåret 1955/56 i enlighet med beslut vid 1955 års riksdag upptagits förslagsvis, genom beslut senast den 21 oktober 1955 medgivit anställande av sammanlagt 13 extra befattningshavare vid laboratoriets alkohol- och Rh-avdelningar. Ytterligare personalförstärkning har av 1955 års utredning nyligen begärts för toxikologisk-kemiska avdelningen fr. o. m. den 1 mars 1956.

Mot bakgrunden av det anförda har jag ansett mig böra i huvudsak tillstyrka den personalförstärkning, som medicinalstyrelsen begärt för nästa budgetår. Jag vill dock i detta sammanhang uttryckligen framhålla, att samtliga i det följande förordade personalförstärkningar måste betraktas såsom provisoriska i avbidan på resultatet av förenämnda utrednings arbete. Utredningen bör sålunda ompröva personalbehovet vid samtliga avdelningar och därvid sträva efter att genom lämpliga rationaliseringsåtgärder m. m.

erhålla en effektiv men ekonomisk och om möjligt mindre personalkrävande organisation. Jag vill vidare framhålla angelägenheten av att avgifterna för vid laboratoriet utförda prov snarast möjligt anpassas till de kostnadsökningar, som må komma att föränledas av nu och, beträffande omkostnadsanslaget, i statsverkspropositionen framlagda förslag. Förslagen redovisas i det följande liksom i medicinalstyrelsens äskanden med utgångspunkt från nu gällande organisation.

Toxikologisk-kemiska avdelningen torde såsom medicinalstyrelsen föreslagit böra förstärkas med en kvalificerad befattningshavare, kemist eller läkare, vilken dock synes böra inplaceras i lönegrad i anslutning till av Kungl. Maj:t den 5 juni 1953 utfärdade bestämmelser angående lönegradsplacering av vetenskapligt utbildade laboratorieläkare och assistenter vid bl. a. rättskemiska laboratoriet. Befattningshavaren bör dock tills vidare erhålla extra anställning. Härutöver förordar jag, att medel beräknas för anställande av två laboratoriebiträden, varav det ena bör placeras i lönegrad Cg 13 och det andra i den lägre lönegrad, som fastställes av Kungl. Maj:t. Avdelningens behov av kontorsbiträde har tillgodosetts genom överflyttning av ett biträde från alkoholavdelningen. Det föreslagna utbytet av en arvodesbefattning som försöksassistent mot en lönegradsplacerad halvtidstjänst synes böra anstå tills vidare i avbidan på ytterligare erfarenheter av de med befattningen förenade arbetsuppgifterna.

Mot medicinalstyrelsens förslag beträffande alkoholavdelningen har jag intet annat att erinra än att samtliga befattningar tills vidare torde böra upptagas såsom extra.

Även de i fråga om Rh-avdelningen föreslagna befattningarna synes tills vidare böra upptagas såsom extra. I övrigt föränleder styrelsens i detta sammanhang framlagda förslag ingen annan erinran från min sida än att befattningen såsom instruktionslaboratris synes böra utbytas mot en förste laboratorieassistent i lönegrad Cg 19 medan laboratoriebiträdet bör placeras i lönegrad enligt Kungl. Maj:ts bestämmande.

Beträffande faderskapsavdelningen beräknar jag för anställande i mån av behov av extra arbetskraft för tillverkning av testsera till försvaret ett belopp av i runt tal 8 000 kronor. I övrigt anser jag mig böra såtillvida tillstyrka medicinalstyrelsens förslag, att avdelningen förstärkes med två laboratoriebiträden med placering i lönegrad Cg 13 resp. Cg 11, det senare i utbyte mot en arvodesanställd halvtidsassistent.

I fråga om den gemensamma personalen anser jag mig i avbidan på utredningens organisationsförslag icke kunna tillstyrka inrättandet av en kanslibiträdetsjänst. För utökning av vaktmästarbiträdets och diskerskans tjänstgöringstid samt för tillgodoseende av laboratoriets behov av viss statistisk sakkunskap beräknar jag en ökning av medelsanvisningen med i runt tal 3 000 kronor för vartdera ändamålet.

För vikariatsersättningar m. m. anser jag mig böra förorda en till 23 000 kronor begränsad höjning av medelsanvisningen.

De personalförstärkningar, som nu förordats, innebär en betydande förstärkning av laboratoriets kapacitet. Det föreligger emellertid stora svårigheter att i förväg bedöma omfattningen av laboratoriets arbetsbörda. Med hänsyn härtill bör Kungl. Maj:t i avbidan på utredningens organisationsförslag även under nästa budgetår kunna medgiva eventuellt erforderlig ytterligare personalförstärkning, när tvingande skäl därtill föranleder. Icke-ordinarieposten bör därför upptagas förslagsvis. För att kunna tillgodose ett sådant icke förutsett behov av extra personal utan att därmed anslagsramen överskrides förordar jag emellertid, att icke-ordinarieposten uppräknas med — utöver vad som påkallas av förut framlagda förslag — ett belopp av 30 000 kronor, vilket belopp bör få disponeras först efter prövning och medgivande av Kungl. Maj:t.

Vad jag sålunda förordat påkallar en höjning av medelsanvisningen med omkring 245 000 kronor för personalförstärkningar m. m., däri inberäknat förenämnda belopp om 30 000 kronor, och med 23 000 kronor för vikariatsersättningar. Härtill kommer de automatiska utgiftstegringarna för löneklassuppflyttningar, för beslutade höjningar av vissa assistentarvoden samt för höjningen av det rörliga tillägget med tillhoppa omkring 62 000 kronor. Anslaget bör alltså uppräknas med (245 000 + 23 000 + 62 000) 330 000 kronor.

Med hänsyn till det anförda beräknas anslaget sålunda: avlöningar till ordinarie tjänstemän 69 000 (— 23 000) kronor, avlöningar till icke-ordinarie personal 579 000 (+ 250 000) kronor samt rörligt tillägg 142 000 (+ 103 000) kronor.

Anslaget upptages alltså till (69 000 + 579 000 + 142 000) 790 000 (+ 330 000) kronor.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens rättskemiska laboratorium, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1956/57:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	69 000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	579 000
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	142 000

Summa kronor 790 000;

b) till *Statens rättskemiska laboratorium: Avlöningar* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 790 000 kronor.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Ingvar Mellquist
